

Sisukord

1. Maaeluministeerium	1
2. Sotsiaalministeerium	3
3. Kaitseministeerium	5
4. Kultuuriministeerium	5
5. Keskkonnaministeerium	7
6. Majandus-ja kommunikatsiooniministeerium	13

Kooskõlastaja ja kooskõlastuskirja kuupäev	Kooskõlastusmärkused	Vastusseisukohad
1. Maaelu- ministeerium 17.06.2021	<p>Maaeluministeerium on mereala planeeringu koostamise protsessis järjepidevalt rõhutanud kalanduse kui traditsioonilise merekasutuse jätkusuutlikkusega arvestamise vajadust uute mereala kasutusviiside lisandumisel. Kalanduse jätkusuutlikkus hõlmab nii kalapüügi kui ka kalapüügist sõltuva kalatöötlemise sektori majanduslikku jätkusuutlikkust, kalavarude jätkusuutlikkust ning kalandussektori panust toiduvarude kättesaadavuse tagamisse.</p> <p>Kõige selle üheks eeltingimuseks on ka mereala planeeringu põhilahenduses kalanduse suuniste all esile toodud vajadus säilitada kalavarude efektiivseks kasutamiseks vaba juurdepääs kalastusaladele (rannikupüük ja traalpüük), kalasadamatele ja lossimiskohtadele. Seetõttu leiame, et intensiivse traalpüügi</p>	<p>Mereala planeeringu käigus on tuuleenergeetika arendamisega kaasnevat mõju kalandusele põhjalikult analüüsitud. Lähtuvalt Valituskabineti otsusest kajastab mereala planeering tuuleenergeetika reservalsid, mille arendamine on edasi lükatud. Eesmärgiks on leida lahendusi traditsioonilise kalapüügi ja tuuleenergeetika koostoimimise osas.</p> <p>9.08.2021 töökoosolekul lepiti kokku avamere tuuleparkide töömüra kalastikule</p>

	<p>aladega kattuvatele aladele avamere tuuleparkide kavandamisel tuleb otsida lahendusi, sh võimalikke kooskasutuse võimalusi selliselt, et traditsiooniliselt nendel aladel toimunud kalapüügi majanduslik jätkusuutlikkus ei kannataks.</p> <p>Soovime rõhutada planeeringu kalanduse tingimuste all väljatoodud vajadust veenduda enne uute objektide (sh tuulikute) merre rajamist, et kalade koelmualadele ei kaasneks objektide rajamisega olulist pikaajalist ebasoodsat mõju. Samuti on oluline tuuleenergeetika tingimuste juures eraldi välja toodud vajadus hinnata tuuleparkide müraga seonduvaid mõjusid, arvestades seejuures ka teiste piirkonnas asuvate ja võimalusel planeeritavate tuuleparkidega.</p> <p>Kalanduse teabekeskuse poolt tellitud uuringust „Eestisse planeeritavate avamere tuuleparkide võimalikud mõjud Läänemere kaladele“ selgub, et tuuleparkide tekitatud müra mõjudest kaladele on veel vähe teada ja et Läänemere tööstuskaladest on tuulikute töömüra suhtes kõige vastuvõtlikumad räim ja kilu, kes on Eesti kalapüügi ja –töötlemissektori jaoks ühed olulisemad kalaliigid. Seetõttu oleme seisukohal, et tuulikute püstitamiseega merre ei saa alustada enne, kui vajalikud uuringud on läbi viidud ja uuringutest on selgunud, et kavandatavatel avamere tuuleparkidel ei ole olulist negatiivset mõju kalavarudele.</p> <p>Oleme jätkuvalt seisukohal, et on väga oluline põhjalikult uurida avamere tuuleparkide töömüra mõju räime rändele rannikumeres asuvatele koelmualadele. Oma 19. mail 2021 e-kirjaga andsite teada, et kokku lepitud riigieelarve strateegias ei ole selleks uuringuks hetkel raha kavandatud. Juhime tähelepanu asjaolule, et vastavaid uuringuid saab teha üksnes räime kevadise kudemisrände ajal ning nende uuringute ettevalmistamiseks vajavad teadlased samuti aega. Sellest lähtuvalt tuleks rahastamisotsused teha lähikuudel.</p>	<p>avalduva mõju käsitleluses. Vastav uuring on lisatud seletuskirja, vt ptk 5.6.5 tingimus nr 12 c ja planeeringu elluviimise tegevuskavva (p 3.1).</p> <p>Tänase teadmise kohaselt on uuringu läbiviimisega alustamiseks vajalik rahastus kavandatud 2022.a riigieelarve strateegia eelnõus. Oleme täpsustanud ka planeeringu tegevuskavas p 3.1 märgitud valdkondlikku vastutust kokkuleppel Keskkonnaministeeriumi kalavarude osakonnaga, kes peab olema uuringu-läbi viimise eestvedajaks. Tegevuskava p 3.1 kohaselt on tegevuse peavastutaja Keskkonnaministeerium ja kaasvastutajad Maaeluministeerium ja Rahandusministeerium.</p>
--	--	---

	<p>Rahastamisotsuste viibimine lükkaks suure tõenäosusega uuringute läbiviimisega alustamise aastasse 2023.</p> <p>Maaeluministeeriumil on keeruline planeeringut kooskõlastada, kui ei ole selge avamere tuuleparkide töömüra mõju uuringute rahastamise küsimus.</p>	
<p>2. Sotsiaal- ministeerium 18.06.2021</p>	<p>1. Müratundlike hoonetega aladel ei tohi müratasemed ületada keskkonnaministri 16.12.2016 määruses nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid (edaspidi KeM määrus nr 71) lisas 1 toodud normtasemeid.</p> <p>2. KeM määruse nr 71 § 3. sätestab, et liikluse müra käesoleva määruse tähenduses on müra, mida põhjustavad regulaarne auto-, raudtee- ja lennuliiklus ning veesõidukite liiklus, mille puhul on arvestatud aastaringse keskmise lii klussagedusega (auto-, raudtee- ja lennuliiklus) või regulaarse liiklusega perioodi vältel. Liikluse müra maksimaalne helirõhutase müratundlike hoonetega aladel ei tohi ületada päeval 85 dB ja öösel 75 dB (KeM määrus nr 71 § 6 lg 3).</p> <p>3. Eesti merealal on peamiseks võimalikuks energia-allikaks tuul. KeM määruse nr 71 § 4. sätestab, et tööstuse müra käesoleva määruse tähenduses on müra, mida põhjustavad paiksed müraallikad, sealhulgas elektrituulikud ja sadamad. Maksimaalne müratase ei tohi ületada tööstuse müra korral vastava mürakategooriaga alal müra liigile kehtestatud normtasest rohkem kui 10 dB (KeM määrus nr 71 § 6 lg 2).</p> <p>4. Tuulepargid (hajaenergeetika puhul üksikud tuulikud jmt), sadamad ning muud võimalikud müraallikad tuleks paigutada müratundlike hoonetega aladest võimalikult kaugele.</p> <p>5. Planeeringus oli välja toodud, et meretuuleparkide ühendamise loomiseks maismaaga on üheks võimalikuks tehniliseks lahenduseks rajada õhuliin. Õhuliinide kavandamist tuleb vältida eluhoonete (ja haridusasutuste) lähedusse ennetamiseks neist tulenevaid võimalikke ohte. Vajadusel hinnata</p>	<p>1.-4. Märkime, et mereala planeering ei näe ette üksiktuulikute paigutamist. Tuulepargid on kavandatud 11,1 km kaugusele rannajoonest, mistõttu on müratasemete ületamine tundlike hoonete juures välistatud.</p> <p>Märkime, et käesolev planeering ei kavanda kohapõhiselt arenguid, sh õhuliinide paiknemist, maismaal.</p>

	<p>elektriõhuliinide elektromagnetvälja mõju vastavust sotsiaalministri 21.02.2002 nr 38 määruse Mitteioniseeriva kiirguse piirväärtused elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes, õpperuumides ja mitteioniseeriva kiirguse tasemete mõõtmise nõuetele ning mürataseme vastavust KeM määruse nr 71 nõuetele.</p>	
	<p>6. Planeering teeb ettepaneku sadamate funktsionaalseks liigituseks. Meie hinnangul tuleks liigitada eraldi mürarikkamad sadamad (näiteks kaubasadamad) ning planeerida neid nii, et sadamate ja elamualade vahele oleks planeeritud puhverala ning vajadusel rakendatud müra leevendavaid meetmeid. Näiteks paiknevad täna mitmed sadama-alad (Süsta sadam, Muuga sadam jt) elamualade lähedal ning seetõttu on inimestel probleeme müra, vibratsiooni ja tolmuga.</p>	<p>Sadamate liigitusel on silmas peetud sadamate funktsioone, et paremini korraldada sadamate võrgustikku ja organiseerida ressursside jagamist. Nõustume, et sadamate planeerimisel tuleb silmas pidada ka müraga seonduvaid asjaolusid, kuid oleme seisukohal, et see ei saa olla liigituse aluseks. Mürarikkaid tegevusi võib esineda erinevate funktsioonidega sadamates. Lisaks märgime, et põhilahenduse seletuskirja viimases variandis eemaldatakse sadamate liigituse ettepanek, kuna see jääb planeeringu elluviimise tegevuskava osaks.</p>
	<p>7. Planeeringus on välja toodud, et riigikaitse tegevused, nt merel ja mererannal läbiviidavad õppused, võivad tekitada müra, mis võib häirida kohalikke elanikke ning tekitada neil stressi ja häiritusega seotud terviseprobleeme. Võimalik müra negatiivne mõju on leevendatav tegevuste parema ajalise kavandamise läbi ja elanike laialdasema informeerimise. Nõustume, et üheks müra leevendavaks asjaoluks on elanike teavitamine mürarikkastest tegevustest. Inimesed on varem teostatud uuringus (leitav ühes riigi eriplaneeringus) välja toonud, et üheks olulisemaks asjaoluks on nende</p>	<p>Veendumuse, et müra mõjualasse jäävad inimesed oleksid teadlikud mürarikkastest tegevustest, peab tagama tegevuse korraldaja, antud juhul Kaitseministeerium.</p>

	<p>teavitamine kui mürarikkaid tegevusi planeeritakse ja avaldasid pahameelt, et ollakse tihtipeale infosulus. Tulenevalt eeltoodust tuleks meie hinnangul veenduda, et müra mõjualasse jäävad inimesed oleksid teadlikud mürarikastest tegevustest. Riigikaitse tegevusega tekitatud müra ei ole seadusega reguleeritud.</p>	
	8. Meie hinnangul tuleb juhtida tähelepanu asjaolule, et kui hakatakse planeerima merealaid ja sellega külgnevat rannikut, siis tuleb silmas pidada juba olemasolevate supluskohtade ning populaarsemate randade heaoluga.	Vastav teema on käsitletud meri-maismaa seoste peatükis nr 5.16 (p 2).
	9. Teeme ettepaneku määrata rannaalale perspektiivsed supelrandade alad.	Mereala planeering ei kavanda tulenevalt üleriigilisele planeeringule omasest üldistusastmest perspektiivseid supelrandu.
3. Kaitse- ministeerium 18.06.2021	Esitasite kooskõlastamiseks Eesti mereala planeeringu eelnõu ja mõjude hindamise aruande eelnõu vastavalt planeerimisseaduse § 22. Kaitseministeerium kooskõlastab Eesti merealade planeeringu.	
4. Kultuuri- ministeerium 29.06.2021	<p>1) Allveearheoloogilise uuringu vajadus on praegu välja toodud ainult seletuskirja kultuuripärandi peatükis. Mereala kasutuse peatükis on erinevate mereala kasutusi oluliselt täiendatud ja määratud loamenetluse/KMH tasandi tingimused. Üldise selguse huvides peaks tooma uuringu vajaduse välja ka pärandile destruktiivselt mõjuvate uute tegevuste juures.</p> <p>Eeltoodud tähelepanekuid arvestades on Kultuuriministeeriumil kultuuripärandi säilimist ohustavate planeeringuga kaetud tegevuste täpsustamiseks järgnevad täiendused.</p>	<p>Lähtuvalt 12.07.2021 toimunud ühise töökoosoleku tulemustest on planeeringulahendust täiendatud. Ptk 5.3.1 Kalakasvandused on täiendatud tingimuste p 12. h. Tingimuse korrigeeritud sõnastus on: täpsustada koostöömimine koostöös Muinsuskaitseametiga, vajadusel läbi viia allveearheoloogiline uuring.</p>

	<p>Teeme ettepaneku üldplaneeringu seletuskirja peatükis „Mereala kasutus“ täiendada uute alapunktidega järgmisi alapeatükke:</p> <p>5.3.1. Kalakasvandused. Tingimuste alla lisada uus alapunkt: hinnata mõju kultuuripärandile, mille väljaselgitamiseks tehakse enne allveearheoloogiline uuring.</p>	
	<p>2) 5.3.2. Karbi- ja vetikakasvatus. Tingimuste alla lisada uus alapunkt: hinnata mõju kultuuripärandile, mille väljaselgitamiseks tehakse enne allveearheoloogiline uuring.</p>	<p>Lähtuvalt 12.07.2021 toimunud ühise töökoosoleku tulemustest on planeeringulahendust täiendatud. Ptk 5.3.2 Karbi- ja vetikakasvatus on täiendatud tingimuste p 9. f. Tingimuse korrigeeritud sõnastus on: täpsustada koostöömimine koostöös Muinsuskaitseametiga, vajadusel</p>
	<p>3) 5.6.5. Tuuleenergeetika suunised ja tingimused. Tingimuste alla lisada uus alapunkt: hinnata mõju kultuuripärandile, mille väljaselgitamiseks tehakse enne allveearheoloogiline uuring.</p>	<p>Lähtuvalt 12.07.2021 toimunud ühise töökoosoleku tulemustest on planeeringulahendust täiendatud. Ptk 5.6.5 p 12 s korrigeeritud sõnastus on: tuulikuid ei kavandata kultuurimälestisele. Hinnata mõju kultuuripärandile, mille väljaselgitamiseks tehakse eelnevalt allveearheoloogiline uuring.</p>
	<p>4) Teeme ettepaneku lisa 4 (planeeringu elluviimise tegevuskava) täiendada Eesti Meremuuseumi kaasamisega.</p>	<p>Ettepanekuga arvestati. Lähtuvalt 12.07.2021 toimunud ühise töökoosoleku tulemustest otsustati mereplaneeringu elluviimise tegevuskavva lisada Eesti</p>

	Eesmärk kohalikke väärtusi paremini arvestav merekasutus, samuti allveearheoloogiliste uuringute teostajana keskkonna seisundi hindamisel märkida vastutajaks või kaasvastutajaks Eesti Meremuuseum.	Meremuuseum kaasvastutajana tegevuse p 3.6 ja p 3.10 alla.
<p>5. Keskkonna- ministeerium 28.06.2021</p>	<p>1) Eesti merealade planeeringu mõjude hindamise aruande ptk-s 4.1.5 „Vee kvaliteet“ all on kirjeldatud rannikuvee seisundi hindamise süsteemi toetudes keskkonnaministri määrusele nr 19. Palume lisada, et veekogumi ökoloogilise seisundi hindamisel arvestatakse ka asjakohaste vesikonnaspetsiifiliste saasteainete sisaldust. Palume korrigeerida 2019. aasta ökoloogilise seisundi hinnangud (Haapsalu lahe rvk 2019 seisund on „halb“, mitte „väga halb“; Muuga-Tallinna-Kakumäe rvk ja Pärnu lahe rvk 2019 ökoloogiline seisund „kesine“, mitte „halb“).</p> <p>2) Eesti merealade planeeringu mõjude hindamise aruande eelnõu punktis, 4.2.1 (kalad), lk 67 alajaotuses mereala tegevuskava ei ole välja toodud tuulikute müra uuringut räumede rände.</p> <p>Teeme ettepaneku täiendada loetelu 5 punktiga la lisada tekst: „Tuuleparkide müra mõju räume rände. Eesmärk on räumedele olulise (häiriva) mürataseme välja selgitamine.“</p> <p>Ühtlasi teeme ettepaneku mereala planeeringute tegevuskavas toodud 3.1 „Tuuleparkide müra mõju räume rände. Eesmärk on räumedele olulise (häiriva) mürataseme välja selgitamine“ markeerida prioriteetsena. Ilma vajalike uuringuteta ei tohiks tuuleparke rajada.</p>	<p>Ettepanekuga arvestati.</p> <p>Ettepanekuga arvestati. Tegevuskavas uuringute prioriteetsust välja ei tooda, kõik uuringud on võrdselt vajalikud mereala planeeringu elluviimiseks. Tänapäevase teadmise kohaselt on uuringu läbiviimisega alustamiseks vajalik rahastus kavandatud 2022.a riigieelarve strateegia eelnõus. Oleme planeeringu tegevuskavasse sisse viinud muudatuse kokkuleppel Keskkonnaministeeriumi kalavarude osakonnaga, kes peab olema uuringu läbiviimise eestvedajaks. Täpsustatud tegevuskava p 3.1 kohaselt on tegevuse peavastutaja Keskkonnaministeerium ja kaasvastutajad Maaeluministeerium ja Rahandusministeerium.</p>

	<p>3) Mereala planeeringu mõjude hindamise aruandes p 4.7 märkida, et Eesti 2035 seab eesmärgiks kliimaneutraalsuse saavutamise aastaks 2050.</p>	<p>Eesti 2035 on aluspõhimõttena toonud välja, et aastaks 2050 on Eesti konkurentsivõimeline, teadmispõhise ühiskonna ja majandusega kliimaneutraalne riik, kus on tagatud kvaliteetne ja liigirikas elukeskkond ning valmisolek ja võime kliimamuutuste põhjustatud ebasoodsaid mõjusid vähendada ja positiivseid mõjusid parimal viisil ära kasutada. Vastav täiendus on lisatud peatükk 4.7. Kuid toome siinkohal välja, et täpseid sihte ja eesmärke kliimaneutraalsuse seadmiseks Eesti 2035 strateegia tegevuskava siiski ei sea.</p>
	<p>4) Tehniline märkus: mõjude hindamise aruandes on esitatud, et naaberriikide poolt planeeringu seletuskirjale ja KSH protsessile antud tagasiside ning nende kokkuvõtted erinevate ettepanekute lõikes on esitatud lisas 5. Märgitud on, et see on esitatud eraldiseisva failikataloogina, kuid mereala planeeringu portaalis olevatest materjalidest ei ole viidatud lisa leitav.</p>	<p>Vabandame, et mereala portaalis ei olnud kättesaadavad viidatud lisad. Materjalid on nüüdseks kättesaadavad.</p>
	<p>5) Lk 51 teises lõigus on kirjas: „Mastaapsete protsesside tasandamiseks on teistsugused võimalused, et säilitada basseini üldist toiteainete bilanssi. Sobivateks meetmeteks on eelkõige üldist aineringlust arvestavad tegevused nagu näiteks kohaliku sööda kasutamine (kalasööda tootmine samast basseinist pärit toorainest).“ Palume lause alates sõnadest „nagu näiteks“ eemaldada. Selgitus: kalasöödas on mitmeid komponente. Sööda toorainena kasutatakse kalajahu- ja -õli tootmiseks kala, kuid näiteks kalajahu sisaldub vikerforelli söödas vaid 15% ning selles osas on üldine tendents selles suunas, et kalasöötades kasutatakse kalajahu asemel alternatiivseid proteiiniallikaid, seega</p>	<p>Vastava lõigu sõnastust on aruandes korrigeeritud ja viidatud näide aruandest eemaldatud. Planeeringu ekspertrühm jääb eriarvamusele ja seisukohale, et kavandatavate kalakasvandusega kaasnevaid võimalikke mõjusid tuleb hinnata igakordselt tegevusloa etapis ning et säilitada basseini üldist toiteainete</p>

	<p>väheneks kalajahu osakaal veelgi ning basseini üldise toitainete bilansile on mõju marginaalne. Ca 85% on kalasöödas osist, mis ei pärine kõnealuselt basseinist nt soja, mais, verejahu, uba, nisu, rapsiõli vms, kuid mis samuti sisaldavad toitaineid. Seega viidaks sellise söödaga endiselt mittekohalikke toitaineid basseini juurde, sest kalasööt ei koosne ainult kalajahust.</p>	<p>bilanssi on sobivaks meetmeteks ka näiteks kohaliku sööda kasutamine (kalasööda tootmine samast basseinist pärit toorainest). Vt täpsem info siit ning ekspertide selgitused siit..</p>
	<p>6) Lk 53 punkt 6 all on välja toodud, et: „ kalakasvanduste mastaapsete protsesside tasandamiseks on teistsugused võimalused, et säilitada basseini üldist toitainete bilanssi. Sobivateks meetmeteks on eelkõige üldist aineringlust arvestavad tegevused, nt kohaliku sööda kasutamine (kalasööda tootmine samast basseinist pärit toorainest.“ Palume alates sõnast „nt“ lause eemaldada. Selgitus eelmises märkuses.</p>	<p>Ettepanekuga arvestati ja näide eemaldati aruandest. Keskkonnameetmed, mis leevendavad planeeringuga ette nähtud tegevuste, sh kalakasvanduste mõju Eesti mereala veekvaliteedile on väga piirkonna ja tegevuste spetsiifilised ja tuleks ette näha iga konkreetse arendusprojekti kavandamisel. Seega leiame, et antud keskkonnameetme rõhutamine strateegilisel tasandil pole vajalik. Vt ka eelmise punkti vastust.</p>
	<p>7) Lk 65 eelviimases lõigus on lause: „Kalasöödana tuleks eelistada Läänemere kalast valmistatud, mis aitab kokkuvõttes samuti kaasa liigsete toitainete eemaldamisele Läänemerest.“ Palume lause eemaldada. Selgitus üle-eelmises märkuses. Väide, et Läänemere kalast valmistatu aitab kaasa liigsete toitainete eemaldamisele Läänemerest ei ole korrektne, sest nt vikerforelli söödas on peale kalajahu ca 85% osiseid, mis sisaldavad samuti toitaineid ning mis ei pärine Läänemerest, seega ei eemaldataks toitaineid vaid viidaks neid juurde.</p>	<p>Ettepanekuga arvestati.</p>
	<p>8) Märgime, et põhilahenduses ja mõjude hindamise aruandes ei tule selgelt välja kas visuaalse mõju hindamine hõlmab endas ka mõju hindamist maastikele. Mõisteid on kasutatud vähemalt ühel juhul võrdväärsetena, palume selgemalt välja tuua ka keskkonnamõju hindamise järeldused maastike osas.</p>	<p>Ettepanekuga arvestati. Mõjude hindamise aruannet ja planeeringu seletuskirja on vastavas osas täiendatud, vt ptk 4.2.7 mõjude hindamise aruandes</p>

	<p>Hindamise puhul on asjakohane kasutada ekspertide poolt koostatud visuaalse mõju ja maastiku hindamise juhendit.</p> <p>9) Tegevuskava p 1.2: Soodustada positiivset koosmõju omavate ökosüsteemi toetavate ja kestlike kasutusviiside rakendamist: oleme varasemalt esitanud enda kommentaari, et Keskkonnaministeeriumil ei ole sellist ülesannet ega plaanis sellist ülesannet, seega me ei saa ka selle eest vastutada. Me ei ole nõus et meile selline ülesanne pannakse. Teiseks, küsisime, mis on positiivset koosmõju omavad ökosüsteemi toetavad ja kestlikud kasutusviisid, mida plaanitakse välja töötada? Kus need tegevused või nende olemus on kirjeldatud, kas nende tegevuste väljatöötamine ja rakendamine, kuivõrd seda hakatakse tegema ruumilise planeeringu rakendamiseks, kajastub ka kuidagi ruumilise planeeringu mõjuhinnangus? Mis on selliste tegevuste keskkonnamõju? Meil ei ole neile küsimustele endiselt vastust, kuid tegevus on endiselt tegevuskavas sees.</p> <p>10) Tegevuskava p 1.3 on määratud kaasvastutajaks kõik valdkondlikud ametkonnad ja ministeeriumid, sh Keskkonnaministeerium. Avaldasime omapoolse seisukoha, et me ei ole sellega nõus, meie ei hakka töörühma moodustama ega seda töökorda kinnitama, see pole meie põhimäärusest ega seadusest või muust õigusaktist tulenev ülesanne. Nimeliselt on Keskkonnaministeerium tegevuskavast eemaldatud, kuid valdkondlikuna on siiski alles.</p> <p>11) Tegevuskava p 1.5 nähakse Keskkonnaministeeriumile ette ülesanne kaasvastutada ökosüsteemse lähenemise soodustamise eest. Edastasime oma kommentaari, et esiteks on meile sisuliselt arusaamatu, mida ametiasutus peaks sellise tegevuse käigus realselt tegema. Keskkonnaministeeriumi põhimäärusest ega ühestki teisest õigusaktist ei tulene meile sellist ülesannet ja me ei ole nõus endale uut ülesannet võtma. Ka sisu poolest ei ole võimalik aimata, mida täpselt tahetakse selle tegevusega teha. Me ilmselt poleks selle</p>	<p>Tegevuskava koostame planeerimisseaduse (PlanS) §3 lg 4 alusel, mille kohaselt kuuluvad planeeringu juurde lisad, mis mh sisaldavad teavet planeeringu elluviimiseks vajalike tegevuste ja vajaduse korral nende järjekorra kohta. Rahandusministeeriumi hinnangul on mereala planeeringu elluviimise tegevuskava väga vajalik, et saavutada planeeringulahendusega määratud strateegilise terviku rakendumine. See tagab võimaluse seirata planeeringu elluviimist ja teha asjakohaseid ülevaateid Vabariigi Valitsusele ning järeldusi dokumendi aja- ja asjakohasuse kohta.</p> <p>Oleme tegevuskava koostamisel teinud Keskkonnaministeeriumiga koostööd ja andnud siin välja toodud küsimustele täiendavaid selgitusi, mille tulemusel andsid 26.04.2021 merekeskkonna osakonna esindajad teada, et rohkem märkuseid ei ole. Palume anda selge Keskkonnaministeeriumi seisukoht planeeringu tegevuskava osas.</p>
--	--	---

	<p>tegevuse vastu, kui me saaks kusagilt seda lugeda, mis selle tegevuse tulemusena peaks juhtuma. Seda infot pole siiani olemas, kuid tegevuskava pole muudetud.</p> <p>12) Tegevuskava p 1.6 on kõigile valdkondlikele ministriumitele, sh Keskkonnaministriumile, ülesanne ruumiandmete kooskasutuse edendamiseks. Edastasime oma kommentaari, et keskkonnaministrium on omalt poolt vastavaid ruumiandmeid käsitlevad määrused ja õigusaktid juba koostanud. Samuti, et Keskkonnaministrium ei tegele ruumiandmete kasutamise korraldamisega, vaid ainult seda tegevusvaldkonda reguleerivate õigusaktidega. Meile jäi arusaamatuks, mida Keskkonnaministrium peab tegema ruumiandmete kooskasutuse edendamiseks, millist tegevust meilt oodatakse? Kuna polnud selge, mis on Keskkonnaministriumi ülesanne või mis selle tegevuse lõpptulemusena üleüldse juhtuma peaks, siis me ei olnud nõus olema vastutaja ega kaasvastutaja. Siiski on Keskkonnaministrium tegevuskava kohaselt endiselt valdkondliku ministriumina hõlmatud.</p> <p>13) Tegevuskava p 2.3 osas edastasime oma seisukoha, et Keskkonnaministrium ei ole nõus olema vastutaja, sest meie andmetel sellist tegevust teha pole vaja, seega tuleks nii tegevus kui vastutaja eemaldada. Tegevus on alles, kuid Keskkonnaministrium on uue versiooni kohaselt lihtsalt pandud kaasvastutajaks.</p> <p>14) Tegevuskava p 3.4 (Merealal rändel peatuvate, sulgivate ja talvituvate lindude inventuurid (kogu mereala hõlmavad lennuloendused, kooskõlas PAF 2021-2027) osas edastasime oma seisukoha, et seal peaks jääma vastutajaks KAUR/KeA ja kaasvastutajaks peaks jääma Keskkonnaministrium. Tabelis see nii ei ole ning Keskkonnaministrium on üldse sealt lihtsalt välja võetud.</p> <p>15) Tegevuskava p 4.1.2 osas esitasime oma kommentaari, et tõepoolest on tegevus Keskkonnaministriumi vastutusallas, kuid kuna meile jäi arusaamatuks, mis tegevus see on, mida Keskkonnaministrium selle punkti</p>	<p><i>Rahandusministrium ja Keskkonnaministrium tegid tegevuskava osas perioodil juuli-august 2021 täiendavat koostööd ja tegevuskava koostamisel arvestati Keskkonnaministriumi seisukohtadega.</i></p>
--	---	--

	<p>kohaselt peaks tegema, siis palusime selle tegevuse eemaldada, sest vastav regulatsioon on olemas ja kehtib ning seda ei ole plaanis muuta. Tegevus on siiski alles ning keskkonnaministeerium on selle kaasvastutaja.</p> <p>16) Tegevuskava p 4.1.3 „Leevendusmeetmete kokku leppimine (multitroofsete lahenduste arendus)“ osas juhime tähelepanu, et keskkonnaministri 02.04.2020 määruses nr 17 „Vesiviljeluse veekaitsemeetmed, sealhulgas vesiviljelusest lähtuva vee saasteainesisalduse piirväärtused ja suublasse juhtimise ning seire nõuded“ on teadaolevateks leevendusmeetmeteks sätestatud rannakarpide või vetikate kasvatamine, mereheidiste korjamine, kasvanduse mõjupiirkonnas täiendav kala- või võõrliikide püük. Seega ei pea me seda tegevust enam planeeringus vajalikuks.</p> <p>17) Tegevuskava p 4.3 osas edastasime oma arvamuse, et Keskkonnaministeerium ei saa olla vastutaja, sest ei ole aru saada, mis tegevusega on tegemist. Kui rääkida merest, siis ilmselt on kogu meri kalade kasvuks looduslikult potentsiaalne ala, seal poleks midagi kaardistada. Palusime tegevus kustutada, kuid see on alles ning Keskkonnaministeeriumi vastutada.</p> <p>18) Üldine kommentaar tegevuskava kohta on, et see on väga üldine. Ei ole aru saada, mis on konkreetne tegevus, mida tehakse; mis on selle tegevuse eesmärk ja tulemus; millal see tulemus on saavutatud? Puuduvad eesmärgi saavutamise mõõdikud, indikaatorid, maksumus, rahastusallikad. Ei ole ka aru saada, mille eest üks või teine ametiasutus täpselt mingi tegevuse tegemisel vastutab. Ehk, meie hinnangul nii üldise tegevuskava alusel mingeid tulemusi saavutada võimalik ei ole. Ka oleme endiselt seisukohal, et merel vajalikud meetmed ja tegevused peaksid kajastuma merestrateegia tegevuskavas. Oleme oma kommentaarid tegevuskavale esitanud 31.03.2021, kuid nendega ei ole arvestatud.</p>	
--	--	--

6. Majandus- ja kommuni- katsiooni- ministeerium 05.07.2021	Üldine 1) Lehekülje 5 esimese lõigu neljandas reas on kirjaviga direktiivi numbris: 2014/89/EL.	Täname tähelepanu juhtimise eest, viga on korrigeeritud.
	2) Tabelis nr 4.2.1 (lk 13) on ettepaneku nr 6 kolmandas reas (ettepanekuga arvestamise lahter) kirjaviga: Natura 2000.	Täname tähelepanu juhtimise eest, viga on korrigeeritud.
	3) Peatüki 5.4.3 (lk 36) teise lõigu viimases lauses kirjutada Maanteeameti asemel Transpordiamet.	Täname tähelepanu juhtimise eest, ameti nimetus on uuendatud.
	Taastuenergeetika Taastuenergeetikaga seonduvad teemad (sh meretuulepargid) on meie hinnangul kajastatud piisava põhjalikkusega. Meiepoolsed ettepanekud ja tagasiside oleme selle kirja saatmisele eelnevalt läbi arutanud, toome siinkohal välja põhilise: 4) Peatüki „Tingimused“ p 11 (lk 54) Palume lauset „Tuulikud ei tohi põhjustada riigikaitseliste õhu- ja mereseiresüsteemide töövõime vähenemist, vajadusel tuleb välja töötada ja rakendada kompensatsioonimehhanisme.“ muuta ja sõnastada: „Tuulikud ei tohi põhjustada riigikaitseliste õhuseiresüsteemi ja mereseiresüsteemide töövõime vähenemist, vajadusel tuleb välja töötada ja rakendada kompensatsioonimehhanisme“ ning antud punktile lisada lause: „Ennetamiseks olukorda, kus oleks võimalik püstitada ehitisi, mis võivad olla julgeolekuohuks, tuleb pädeval asutusel ja arendajal järgida ehitusseadustikust tulenevaid kooskõlastamise nõudeid.“ Soovitud muudatus on ehitusseadustiku muutmise tööprotsessi käigus selginenud ning oluline on, et antud täpsustus ka merealaplaneeringus kajastuks. Esimese lause muudatusettepanek tuleneb asjaolust, et riigikaitselist õhuseiresüsteemi on üks ning see on Kaitseväel.	Materjale on korrigeeritud, ptk 5.6.5 tingimus nr 11 on ettepaneku järgi ümber sõnastatud.

	Mereseiresüsteem on praegu Politsei- ja Piirivalveametil. Tulevikus võib tulla mereseiresüsteem ka Kaitseväele, kas ja millal, on lahtine.	
	5) Peatükk 5.6. „Taastuenergia tootmine“ (lk 40) Täiendada taastuenergeetika tootmise peatükki sissejuhatava osaga, kust oleks leida taastuenergeetika teemade mõjude hindamisega seotud dokumendid. Lisaks vajab uuendamist tuuleenergia potentsiaal 2050 vaates. Näiteks Energiamaajanduse arengukava 2030-t täpsustava ja täiendava teatise „Riiklik energia- ja kliimakava 2030“ kohaselt on mereala potentsiaal 7000 MW ¹	Täname ettepanekute eest, seletuskiri on vastavalt korrigeeritud.
	6) Peatükk 5.6.4 „Tuuleenergeetika arendamiseks sobivad alad“ (lk 49) Palume vaatekoridore käsitlevat osa täiendada ning vaatekoridoridega seonduv täpsemalt lahti kirjutada. Vaatekoridoride osas on merealplaneeringu koostamise käigus palju uut teadmist loodud. Kuivõrd vaatekoridorid ning nende realiseerumine praktikas on uus valdkond, on seetõttu kasulik olemasolev teadmine põhjalikumalt kirja panna.	Täname ettepaneku eest. Peatükis 5.6.5 sisalduvaid suuniseid ja tingimusi on täpsustatud. Tuulikutest vabade alade võimalikkus, alade ulatus ja paiknemine tuleb täpsustada hoonestusloa tasandil KMH käigus läbiviidava mõjude hindamise käigus. Üleriigiline planeering annab juhtnööre ja tingimusi mõjude hindamise läbiviimiseks.
	7) Peatükk 5.6.5 „Tuuleenergeetika suunised ja tingimused“ p 3 (lk 50) Palume täiendada kolmandat punkti põhimõttega, et enne tuuleenergeetika arendamiseks sobilikele aladele uute kaitsealade moodustamist tuleb nende looduskaitse eesmärkide täitmiseks kaaluda ka alternatiivseid asukohti väljaspool tuuleenergia tootmiseks sobilikke merealaid. Saame igati aru looduskaitse vajadusest ning kasulikkusest. Tuuleenergeetika on võtmetähtsusega meie varustamiseks kliimanetraalse elektriga ning tuuleparkide rajamisega täidame seeläbi nii energeetika kui ka keskkonnavaldkonna eesmärged. Arvestades, et tuuleenergeetika arendamiseks	Selgitame, et vastavalt looduskaitsealade moodustamise eest vastutava Keskkonnaministeeriumi ja Keskkonnaameti sisendile, on selline lähenemine vastuolus looduskaitseaduse ja loodusdirektiivi (92/43/EMÜ) põhimõttega, mille kohaselt loodust kaitstakse seal, kus paiknevad kõige olulisemad loodusväärtused.

¹ https://www.mkm.ee/sites/default/files/teatis_eesi_riiklik_ener_gia-_ja_kliimakava_aastani_2030.pdf

	<p>sobilikud alad on vaid ~7% Eesti merealadest(merealaplaneeringuga hõlmatud alad ~5%) ning nende tuvastamisel on juba erinevate looduskaitsete piirangutega arvestatud, on kasulik enne nendele vähestele aladele kaitsealade moodustamist veenduda, et mujal Eesti merealadel sama looduskaitset eesmärki täita ei saa.</p>	<p>Mereala planeeringu, mille puhul on tegemist üleriigilise planeeringu teemaplaneeringuga, kehtestab Vabariigi Valitsus korralduse (planeerimisseadus § 24 lg 1) ehk haldusaktiga. Haldusakti õiguspärasuse üheks eelduseks on selle kooskõla kehtiva õigusega ehk haldusakt peab olema kooskõlas seadustega, sh looduskaitseadusega. Eeltoodust lähtudes ei oleks planeeringuga Teie poolt soovitud täiendavate piirangute seadmine õigusaktidega kooskõlas. Seetõttu ei ole võimalik Teie ettepanekuga arvestada ja planeeringust eemaldatakse kõik viited, mis puudutasid uute kaitsealade moodustamisel alternatiivsete asukohtade kaalumist.</p>
	<p>8) Peatükk 5.6.6 „Kaablikoridorid tuuleenergeetika aladelt maismaalt“ (lk 58) Kavandatud toodetava elektrienergia ülekandmise energiavõrgustiku loomise puhul viia läbivalt sisse ka põhimõte, et tuuleenergeetika aladelt oleks lisaks maismaa ülekandevõrgule võimalik energiat transportida ka taastuvgaasidena (nt vesinik).</p>	<p>Selgitame, et ptk 5.6.6 on välja toodud, et pikemas perspektiivis võivad osutada tõenäoliseks ka nn võrguvälised, off-grid lahendused (nt vesinikutehnoloogia) või elekter-gaasiks lahendused, kus energia kantakse merealadelt maismaale gaasi kujul. Seega avalikustatud lahenduses on juba välja toodud Teie poolt esitatud perspektiiv. Vesiniku tehnoloogial põhinevaid detailsemaid juhtnõure</p>

		<p>planeeringuga anda ei ole antud juhul võimalik. Planeering toob välja kaitstavad ruumilised väärtused ja nendega arvestamise tingimused, millega tuleb arvestada ka teiste taastuenergeetika lahenduste arendamisel. Täpsete ruumiliste lahenduste väljatöötamine vesiniku tehnoloogiale ei ole otstarbekas, kuna vastav tehnoloogia on hetkel kiires arengus ja selget tehnoloogilist infot ei ole teada. Seetõttu ei ole otstarbekas pidurdada tehnoloogilisi arenguid kitsendustega, mille vajalikkuse osas tänasel hetkel puudub veendumus. Kiirelt arenevatele tehnoloogilistele lahendustele on keeruline viia läbi ka keskkonnamõju strateegilist hindamist, mille täpsusaste on tulenevalt viimastest Riigikohtu lahenditest muutunud oluliselt detailsemaks.</p>
	<p>Meremajandus 9) Osa 3, pikaajalised suundumused (lk 8) Suundumuse nr 4 teise lause alguses palume kustutada lauseosa „Meresõidualused on muutumas, /.../“. Selle lauseosa puhul on ebaselge, mida mõeldakse ning kuidas see seostub alapunkti sissejuhatava lausega, et traditsiooniline merekasutus mitmekesisust. Meresõidualustena käsitletakse</p>	<p>Seletuskirja on vastavalt korrigeeritud.</p>

	laevanduses veesõidukeid ja ujuvaid objekte. Kui lauseosas mõeldakse meresõidu aluseid, millel meresõit põhineb, rajaneb või tugineb, siis jääb endiselt ebaselgeks, mis on meresõidus muutumas.	
	10) Peatükk 5.4.2 (lk 34) Esimeses sissejuhatavas lõigus palume muuta lausete järjekorda järgmiselt: „Vastandina Läänemere ja Soome lahe keskosa sügavale veele on Eesti rannikumeri enamasti madal ja ohtuderohke. See nõuab ohutute laevateede piisavat tähistamist ja seab ühtlasi piiranguid sadamate rajamisele. Ranniku sobivaimad sadamakohad on enamasti selleks otstarbeks juba kasutusel. Looduslikult ebasoodne sadamakoht tähendab eelkõige suuri kulusid (nt korduvsüvenduse vajadus soovitud sügavuse säilitamiseks, vajadus ohtrama navigatsioonimärgistuse järele vms). Kuigi kauba- ja reisisadamate võrgustik on valdavalt välja arenenud, toimub nende sadamate laiendamine vastavalt vajadustele. Areneb väikesadamate võrgustik: korrastatakse vanu sadamaid ja ehitatakse ka päris uusi.“	Seletuskirja on vastavalt korrigeeritud.
	11) Peatükk 5.4.2 (lk 34) Teine sissejuhatav lõik täiendada kirjeldusega, mida on mõeldud või milliseid sadamaid on silmas peetud lauseosa „vanad sadamad, mille rajatiste eluiga hakkab lõppema.“ all. Soovitame sõna „vanad“ asendada sõnaga „olemasolevad“.	Seletuskirja on vastavalt korrigeeritud, „vanad“ on asendatud „olemasolevatega“.
	12) Peatükk 5.4.2 (lk 35) Kogu ettepaneku osa koos allmärkusega kustutada. Oleme korduvalt samasisulise märkuse teinud ka varem, mille tulemusel korrigeeriti vastavalt mereala planeeringu tegevuskava. Mingil põhjusel on ettepaneku osa jäänud endiselt ka mereala planeeringu seletuskirja, kust oleme seda soovinud eemaldada. Lisame veelkord ka põhjenduse: planeeringu lähtekohtade selgitamisel (lk 5) on planeeringu tööriistadena välja toodud suunised ja tingimused. Ettepanekuid selles süsteemis ei kirjeldata, mistõttu	Seletuskirja ja mõjude hindamise aruannet on vastavalt korrigeeritud.

	<p>jääb arusaamatuks, millise tähendusega on lk-l 35 esitatud ettepanek ja kellele see suunatud on. Samuti ei ole selge, milline seos on taolisel soovituslikul liigitusel Eesti mereala planeeringu kui riigi tasandi strateegilise ruumilise arengu alusdokumendi kontekstis. Esitatud ülesehitus sobib kasutamiseks peatükis 4.2 mõjude hindamise tulemustega arvestamise kajastamiseks, aga mitte peatükis 5 käsitletud mereala kasutuse põhimõtete juures. Peame vajalikuks ka planeeringu koostajate täiendavat analüüsi sadamate funktsionaalse liigituse vajalikkusest või kasulikkusest ning kui seda tehtaks riiklikul tasandil, siis milliseid tegevusi selline liigitamine kaasa tooks, nt analüüs, hindamine, õigusloome. Sama käsitlus „Planeering teeb ettepaneku...“ on sisse jäänud ka mõjuhindamise aruandesse (lk-l 156). Toome veelkord välja, et planeering ei tee ettepanekuid, vaid annab suuniseid ja seab tingimusi. Teemakäsitlus on ebaõige ja tuleb parandada, et kooskõlastamisele esitatud dokumendid ei kordaks vigu, vaid täiendaksid teineteist.</p>	
	<p>13) Peatükk 5.4.4 (lk 36) Palume sissejuhatavas lõigus lisada väljendile „väikelaevateede võrgustik“ selgitav viide lehekülje jalusesse, kust selline määratlus tuleb või mõeldakse siin all ametlikult organiseeritud või õiguslikult defineeritud kogumit, nagu osas 6 „Mõisted“ märgitud on („võrgustik“, lk 84). Nimetatud mõiste definitsioonis ei ole viidet väikelaevateede.</p>	<p>Segaduse vältimiseks loobuti seletuskirjas vastava väljendi kasutamisest, kuna lõigu mõte tuleb välja ka ilma selleta.</p>
	<p>14) Peatükk 5.4.4 (lk 36) Alajaotise „Suunised“ punkti 3 alapunktis b) kasutada väljendi „purjejahtidele“ asemel väljendit „väikelaevadele“. Samuti on sulgudes puudu teekonna pikkusühik merel – ca 30 meremiili.</p>	<p>Seletuskirja on vastavalt korrigeeritud.</p>
	<p>15) Peatükk 5.4.4 (lk 37) Kustutada alajaotise „Tingimused“ punktides 7 ja 9 viimane lause, mis hakkab sõnadega „Eesmärk on mereala kasutada /.../“. Selle lause näol on tegemist</p>	<p>Seletuskirja on vastavalt korrigeeritud.</p>

	selgitusega, mis võib sobida seletuskirja selgitavasse ossa, aga mitte tingimustesse, mis on täitmiseks.	
	Lennundus 16) Materjalist nähtub, et õhusõidukite kasutatavate õhuteede ja nendega kaasnevate piirangutega on arvestatud. Palume küsida lennutranspordi teema kajastuse sobivuse ja vastavuse kohta kooskõlastus ka Transpordiametilt.	Teavitame, et planeeringu materjalid esitati arvamuse andmiseks vastavalt planeerimisseaduse § 22 ka Transpordiametile. Transpordiamet esitas 17.06.2021 kirjaga nr 17.1-8/12118 kommentaarid planeeringulahendusele, millega Rahandusministeerium on materjalide täpsustamisel arvestanud.